

Zorg dat je de juiste kennis niet pas aanboort
als het acuut is.

Het stedelijke wooncomplex Rhapsody in West is in deze gids opgenomen als een geslaagd voorbeeld van woningbouw op een extreem geluidsbelaste locatie. Het ontwerp is van Tangram Architecten, een bureau onder leiding van Charlotte Ten Dijke en Bart Mispelblom Beyer dat zich al vroeg bezig hield met thema's die inmiddels breed gedragen worden: duurzaamheid, gemengd gebruik, stedelijke verdichting, gezonde gebiedsontwikkeling en de cruciale relatie tussen gebouwen en publieke ruimte.

'Expertise over akoestische kwaliteit moet je
absorberen op momenten dat je het niet per
se nodig hebt, zodat het bij je basispalet gaat
horen'

– Bart Mispelblom Beyer

Het interview dat Michiel Huijsman (MH) had met Mispelblom Meyer (BMB) gaat over akoestiek, 'zachte waarden', timing en het belang van voldoende kennis en het netwerk van de architect om tot een geslaagd ontwerp te komen.

MH: De geluidskwaliteit in woningen is in Nederland door wet en regelgeving behoorlijk goed geborgd; voor de buitenruimte geldt dat veel minder. Is de akoestische kwaliteit van de buitenruimte belangrijk om mee te nemen in jullie ontwerpen?

BMB: Ja, dat is voor ons een evidentie. Maar dat geldt lang niet voor iedereen. De basiskennis van de gemiddelde architect ten aanzien daarvan is doorgaans laag. Daarom denk ik ook dat deze Inspiratiegids belangrijk is – überhaupt om bewustzijn te creëren: 'ontwerpers, let nou eens op, dit is een hele belangrijke zachte waarde, echt relevant voor je eindresultaat. Daar zul je dus rekening mee moeten houden

MH: Op welk moment in het ontwerpproces hebben ontwerpers expertise over akoestische kwaliteit nodig?

BMB: Allereerst is het informatie die je moet absorberen op momenten dat je het niet per se nodig hebt, zodat het bij je basispalet gaat horen. Als je aan de slag gaat, moet je die kennis gewoon paraat hebben, anders kom je in de korte tijd die je hebt voor het ontwerp niet tot een goede oplossing

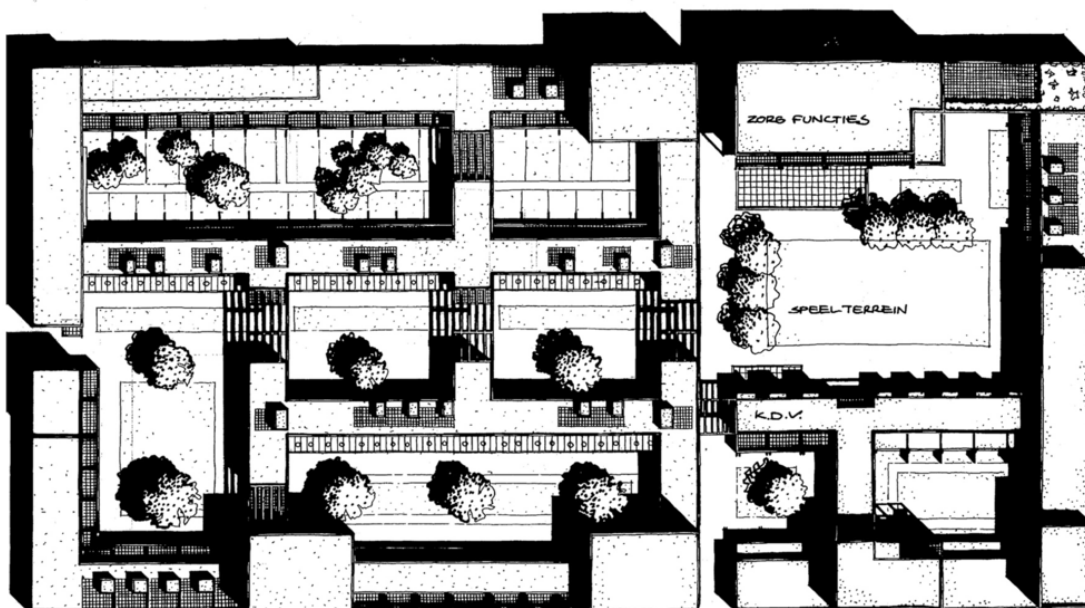
In het begin moet het gebeuren. Als de rooilijnen verkeerd zijn uitgezet ben je eigenlijk al te laat.

MH: Als het gaat om de buitenruimte, wanneer in het ontwerpproces is expertise over akoestische kwaliteit dan vooral belangrijk?

BMB: Helemaal in het begin. Als de rooilijnen verkeerd zijn uitgezet ben je eigenlijk al te laat. Neem IJburg in Amsterdam, waar de stedenbouwkundige structuur wat dit betreft niet best is. De profielen zijn overal hetzelfde, iedere straat klinkt hetzelfde, je bent snel gedesoriënteerd. Met Blok 29, dat wij in 2006 hebben ontworpen, wilden we een tegenwicht bieden aan die eenvormigheid. We hebben tegenover de hectiek op straat een semipublieke binnenwereld gezet met rust en variatie.

MH: Wat maakt Blok 29 zo aantrekkelijk?

BMB: Het gaat bij Blok 29 wat mij betreft niet om spannende architectuur, maar om de publieke ruimte die we hebben gecreëerd. We hebben contrasten aangebracht. Wijds is pas leuk als er ook nauw is. Binnen het blok hebben we een beschutte wereld ontworpen met een aantal collectieve ruimtes die allemaal publiek toegankelijk zijn, maar verschillende gradaties van openbaarheid hebben. De architectuur faciliteert dat en hoe de ruimte klinkt speelt daarin een grote rol. De vormgeving en inrichting van de ruimtes binnen het blok verschillen met die van de straat door meer geveldetaillering, meer groen, het ontbreken van parkeervakken, de kleinere schaal en de omslotenheid. Dat levert met elkaar auditieve beschutting op.

Plattegrond van Blok 29 op IJburg. Beeld Tangram Architecten

MH: Missen jullie specifieke kennis of expertise om een ruimte auditief goed te ontwerpen?

BMB: Bij Tangram weten we wat we niet weten. Je kan het onmogelijk allemaal zelf weten, dus je moet zorgen dat je op tijd de juiste kennis aanboort, dat moet je niet pas doen als het acuut is. Het gaat niet eens om de kennis, maar om het relatienetwerk. Je moet een netwerk om je heen hebben van mensen die van bepaalde vakgebieden verstand hebben en tegelijkertijd het lef hebben om buiten hun vakgebied te denken. Dat geldt ook voor akoestiek.

Voor Rhapsody in West werkten we met Ed Goudriaan van LBP | SIGHT. Met hem hebben we iedere vierkante meter van de gebouwen doorgerekend met wat tegenwoordig een digital twin ¹ zou heten, en getest op geluidbelasting. We hebben precies gekeken waar we de belasting op de gevel moesten reduceren en waar dat niet nodig was. Daar ging het echt om een creatief akoestisch ontwerp dat niet beperkt bleef tot oplossingen voor wettelijk voorgeschreven geluidsreductie.

MH: Kun je wat meer vertellen over de wordingsgeschiedenis van Rhapsody in West?

BMB: Allereerst was de locatie een probleem. Niemand wilde hier iets ontwerpen, niet alleen vanwege de massieve geluidbelasting door de A10 en de Bos en Lommerweg, maar meer nog vanwege de buurt, de Kolenkitbuurt, die sinds 2007 officieel geldt als probleemwijk. Dus er was geen belegger die eraan dacht daar iets te gaan ontwikkelen. Toen er een aanbesteding werd uitgeschreven hebben we het omgedraaid: we hebben zelf als bureau, in samenwerking met de buurt, de ingrediënten bedacht die in het plan moesten komen. Daarmee zijn we de boer opgegaan naar allerlei middelgrote ontwikkelaars en ontwikkelende bouwers.

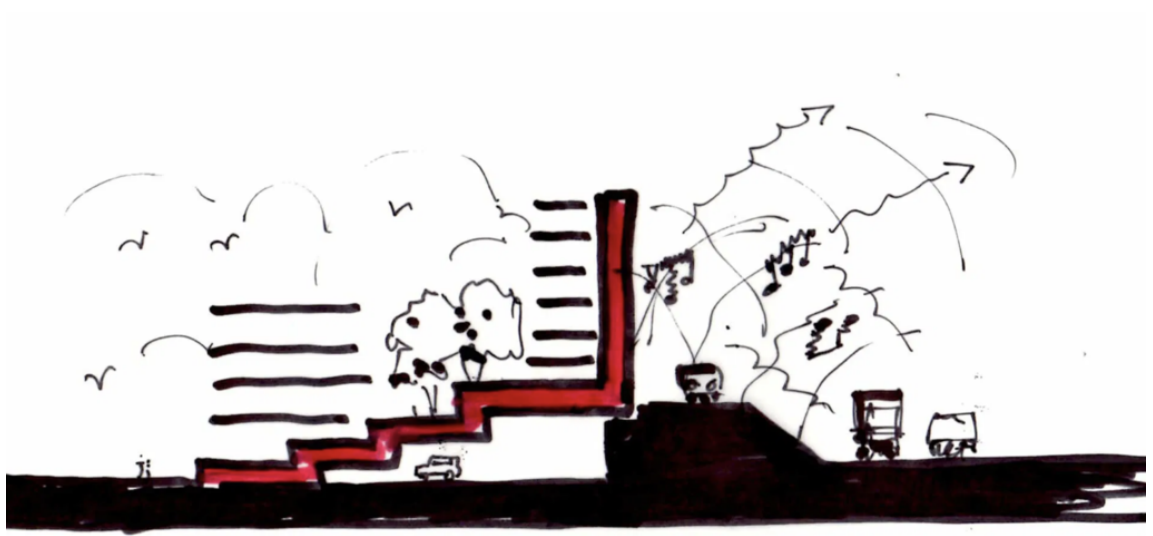
Ontmoetingsruimte

Één ingrediënt stond van begin af aan vast: het terrein open stellen voor het publiek en het zodanig inrichten dat het een magneet wordt voor de omliggende buurt. Ik vind het nog steeds een wonder dat de ontwikkelaar en de belegger die met ons in zee zijn gegaan dat hebben aangedurfd. In eerste instantie dachten zij aan een defensieve benadering, omdat alles wat in die buurt weerloos was wel gesloopt zou worden. Toen kwamen wij aan met een glazen kas als nieuw ontmoetingspunt in een volledig openbare binnenruimte. Waarom? Als je iets moois maakt, gaan mensen het zich toeëigenen en ervoor zorgen. Dat was het hele idee erachter. En zo heeft het ook uitgepakt, het is een ontmoetingsruimte geworden, waar sociale geluiden zijn te horen. (Zie ook Deel 4: Geluid en sociale interactie)

De ronde vormen hebben belangrijke rol, namelijk het geleiden van restgeluid, en het zorgen voor ruimtelijkheid in de krappe opzet. Een andere reden was dat we dachten, 'als iemand het ooit in zijn hoofd haalt om een hek te willen neerzetten, heeft hij geen idee waar dat moet. Want dat kan niet. Dus blijft het openbaar'.

MH: Hoe hebben jullie ondanks die openheid en de ligging aan de A10 hier toch een prettig geluidsklimaat weten te realiseren?

BMB: Het onderstaande, allereerste schetsje brengt goed in beeld wat we deden: we creëerden een 'rug' die een groot deel van het verkeersgeluid wegneemt – niet alles, want via de zijkanten lekte nog verkeersgeluid binnen. Dat moesten we dempen. Ook moesten we zorgen dat er geen staande golven zouden ontstaan tussen de bouwdelen. Dat was nog een reden om voor ronde vormen te kiezen. En ten derde hebben wij daar een park aangelegd. De perceptie van het park helpt om het nog hoorbare verkeersgeluid te accepteren. Je hoort het eigenlijk niet meer. Het is een beetje psychologische mascara, maar het werkt. Door deze drie ingrepen hebben we een ruimte gecreëerd voor positieve geluiden, voor andere gevoelens en voor sociale interactie.

Eerste schets Rhapsody in West. Beeld Tangram Architecten

MH: Wanneer klinkt voor jou een publieke buitenruimte goed?

BMB: Een ruimte klinkt goed wanneer hij voldoet aan je verwachtingen. Neem bijvoorbeeld een plein in de stad waar mensen lopen – daar moet het gezellig gonzen van de activiteit. Dat pleit ervoor om een plein niet te groot te maken, want anders ontmoet men elkaar niet meer.

Bron van deze tekst:

<https://inspiratiegidsgeluid.soundtrackcity.nl/deel8bart.html>

U kunt ook deze QR scannen